Источник "Краязнаўчая газета" - 2014-03-20

Алейкум Салям

«Алейкум Салям!» – так звяртаюцца татары адно да аднаго пры сустрэчы. Так віталі яны адно аднаго і сёлета ў першы дзень каляндарнай вясны. 1 сакавіка ў Смілавічах Чэрвеньскага раёна на хаце, дзе жыў вядомы навуковец, намеснік старшыні Беларускага згуртавання татараў Ібрагім Канапацкі, была ўсталяваная мемарыяльная дошка. На ёй змешчаны надпіс: «Ібрагім Канапацкі. 1949–2005. Грамадскі і рэлігійны дзеяч беларуска-татарскага адраджэння, навуковец, гісторык». Аўтар яе – скульптар Алесь Шатэрнік, карані якога са смілавіцкіх ваколіцаў.

Адкрыла сход дачка рупліўцы Зарына Канапацкая, кандыдат гістарычных навук, дацэнт Белдзяржуніверсітэта. На ўрачыстым мерапрыемстве выступілі прадстаўнікі розных арганізацыяў і аб'яднанняў: загадчык аддзела рэдкіх кніг Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа НАН Беларусі Ірына Цітавец, аўтар і вядучая праграмы «Супольнасць» Беларускага радыё Лілія Коршун, старшыня Міжнароднага грамадскага аб'яднання «Русь адзіная» Міхаіл Ткачоў, былы дырэктар Смілавіцкай сярэдняй школы № 1 Іван Ярашэвіч, настаўніца Людміла Драпеза. Выступілі і тыя, хто асабіста добра ведаў Ібрагіма Барысавіча.

І. Ярашэвіч:

– Ібрагім шмат ведаў, і веды свае ён удасканальваў, пашыраў на аснове дакументаў, аповедаў людзей. Ён стаяў каля вытокаў адраджэння татарскай культуры і мусульманскай веры ў Беларусі, пакінуў пасля сябе вялікую навуковую спадчыну. Няпроста было адбудаваць мячэць у Смілавічах з-за бюракратычнай цаганіны. Трэба было абысці шмат кабінетаў, напісаць нямала папераў... Ён гэта зрабіў. Сярод слаўных сыноў Чэрвеньшчыны ярка гарыць і зорка Ібрагіма Канапацкага.

Л. Драпеза:

– У нашым шматнацыянальным мястэчку мы праводзім розныя нацыянальныя святы і кірмашы. Сярод іх – байрам і сабантуй. Дзеці таксама перадаюць адно аднаму звычаі, традыцыі сваёй нацыі. Нядаўна прыязджалі ў Смілавічы школьнікі з Падмаскоўя, каб пазнаёміцца з татарскімі традыцыямі. Усталяванне памятнай дошкі ў гонар І. Канапацкага – знакавая падзея не толькі для Чэрвеньскага раёна, але і для ўсёй Беларусі.

І. Цітавец:

– Запомнілася паважлівае стаўленне Ібрагіма Барысавіча да кнігі, да рукапісаў беларускіх татараў. На яго асабістых кнігах ёсць аўтографы выдатных людзей, з якімі сябраваў: Рыгора Барадуліна, Янкі Брыля, іншых вядомых пісьменнікаў. Учора чытальная зала бібліятэкі не змагла змясціць усіх, хто прыйшоў на вечарыну, прысвечаную 65-годдзю з дня нараджэння І. Канапацкага.

Л. Коршун:

– Ібрагім Барысавіч быў маім сябрам, дарадцам. Мы сябравалі сем'ямі. Ад яго даведаліся, што такое мізар, хто такія татары. Самабытны татарскі этнас быў яго галоўным клопатам. Я вельмі ўдзячная Ібрагіму Барысавічу, што падтрымліваў мяне, дзяліўся ведамі, быў сапраўдным дыпламатам. Яго справу на радыё працягвала яго дачка Зарына, якая адкрыла новыя старонкі летапісу беларускіх татараў.

М. Ткачоў прачытаў татарскія вершы «Родны аул» і «Ластаўка», перакладзеныя ім на рускую мову. А таксама прыгадаў:

– Я вельмі цаню зробленае Канапацкім па беларуска-татарскім адраджэнні, бо яно адпавядае ісціне. Добра гэта ведаю, бо чвэрць вучняў нашага класа складалі татары, з многімі я сябраваў. У 2012 годзе паводле майго апавядання «Мая настаўніца Айша» кінастудыяй «Беларусьфільм» зняты дакументальны фільм пра смілавіцкіх татараў. У часы панавання камуністычнай ідэалогіі ў нашай краіне знішчаліся ўсе культавыя збудаванні. І ў шматнацыянальным мястэчку Смілавічы былі знішчаныя касцёл, цэрквы, мячэці, сінагогі. Шмат намаганняў давялося прыкласці вернікам-мусульманам, каб адбудаваць святыню; яна адкрылася 18 кастрычніка 1996 года. Вялікая заслуга ў гэтым належыць кандыдату гістарычных навук І. Канапацкаму. Цяпер мусульмане Беларусі маюць магчымасць сюды завітаць, каб памаліцца.

Уладзімір ШУЛЯКОЎСКІ

P.S. Некалькі гадоў таму ў Смілавічах адзначалі 600-годдзе татараў у Беларусі. На нашыя землі яны прыйшлі з Крыма. Шмат пакаленняў татараў абаранялі ад нашэсця ворагаў беларускую зямлю, якая стала ім радзімай. Тут яны перайшлі на беларускую мову і лічаць яе сваёй. І хаця адрозніваюцца ад нас, беларусаў, найперш рэлігіяй – ісламам, але дзе можна пачуць беларускую гаворку ў Смілавічах? У Татарскай слабадзе, на правабярэжжы Волмы. І яшчэ. Менавіта дзякуючы татарам з дзвюх смілавіцкіх СШ адна і цяпер – беларускамоўная.

Уладзімір Шулякоўскі. Алейкум Салям